

שם חסד חסדו שלם ושלמו והאיכא כמהין ופטורות - מניי סוללין
הם וקם לוי רבנן לוי ויני גמירי מתפילין - כמה מנינו במפילין

דתנן: בכל מערבין ומשתתפין - חוץ מן המים
ומלח. ותו ליכא? והאיכא כמהין ופטורות!
אלא: אין למדין מן הפללות, ואפילו במקום
שנאמר בו "חוץ".

א "ומצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות".
מנלן? - גמר מתפילין; מה "תפילין נשים
פטורות" - אף כל מצות עשה שהזמן גרמא
נשים פטורות. ותפילין גמר לה מתלמוד תורה;
מה יתלמוד תורה נשים פטורות - אף תפילין
נשים פטורות. ונקיש תפילין למזוזה!
- תפילין לתלמוד תורה איתקיש, בין בפרשה
ראשונה בין בפרשה שניה. תפילין למזוזה,
בפרשה שניה לא איתקיש. - ונקיש מזוזה
לתלמוד תורה! - לא סלקא דעתך, דכתיב
"למען ירבו ימיכם" גברי בעי חיי, נשי לא בעי
חיי? - והרי סופה, דמצות עשה שהזמן גרמא,
דכתיב "בפסכת תשבו שכעת ימים". טעמא -
דכתב רחמנא "האזרח" להוציא את הנשים, הא
לא הכי - נשים חייבות! - אמר אביי:
איצטרך; סלקא דעתך אמינא: הואיל דכתיב
"בפסכת תשבו" - תשבו כעין תדורו, מה דירה
איש ואשתו - אף סופה איש ואשתו. ורבא אמר:

שם חסד חסדו שלם ושלמו והאיכא כמהין ופטורות - מניי סוללין
הם וקם לוי רבנן לוי ויני גמירי מתפילין - כמה מנינו במפילין
שהזמן גרמא נשים פטורות - ונקיש תפילין למזוזה - למיני
הנשים, דהא כמיני נמריה "וכתבתם על
מזוזת" וימא: מה מוחה נשים חייבות
כלקמן - אף תפילין נשים חייבות!
ותפילין תפילין לתלמוד תורה איתקיש
בין בפרשה ראשונה כדפרישית לעיל
בין בפרשה שניה "היו לטובתם בין
עניים" ומנין ליה "ולמדת אבותם
את ימיכם" תפילין למזוזה לא
איתקיש בשניה - שאלמוד תורה
מפסק גימיה: ונקיש מזוזה
לתלמוד תורה - כדאיסקא נפרשה
שניה דמנין ליה "וכתבתם" וימא
נשים פטורות! לא סלקא דעתך -
לפטור נשים מדפלה מן סוכה כדכתיב
ימים וקם לוי רבנן לוי ויני גמירי מתפילין
להוציא את הנשים - גרימא היא
(גממלכת סוכה).

1

תוספות

בכל מערבין פירש בקונטרס: בין
עירובי חצירות בין עירובי
תחומין. ולא נהירא, דהא בעירובי
חצירות בעינן פתו לכך נראה: בכל
מערבין - עירובי תחומין דוקא.

גברא בעי חיי נשי לאו בעי חיי - אף על גב דהאי קרא דרשנן בפרק
"במה מדליקין" (שבת לב, ב) גבי ביטול תורה: בעון ביטול תורה
בנים קטנים מתים - מכל מקום לא הוי כי אם אסמכתא בעלמא. והא
דכתיב "כי היא חייד" דמשמע אשה נמי חייבת בתלמוד תורה מהאי
טעמא "גברא בעי חיינו" יש לומר דקרא לא קאי אתלמוד תורה, אלא
אקיים מצות, כלומר: התורה מלמדת לך מצות שהם חייד. ועוד יש לומר:
דאין הכי נמי, דהאי קרא קאי בין אתלמוד תורה כדאמר התם, ובין
אמזוזה כדאמר הכא. מיהו אין סברא לומר דחייבו נשים בתלמוד תורה
משום סברא דגברי בעי חיי וכו', כיון דאשכחן מיעוטא גבייהו, כדאמר
לעיל "והודיעתם לבניך" ולא לבנותיך. אבל מזוזה דליכא מיעוטא כלל,
אלא משום דרוצה להקיש מזוזה לתלמוד תורה רוצה לפטור נשים -
יש סברא לומר דאתי סברא ד"גברא בעי חיינו", ומפקא מהיקישא, ומחייבי
נשים במזוזה.

שם חסד חסדו שלם ושלמו והאיכא כמהין ופטורות - מניי סוללין
הם וקם לוי רבנן לוי ויני גמירי מתפילין - כמה מנינו במפילין
אלא מכאן שאין למדין מן הכללות,
ואפילו במקום שנאמר בו "חוץ".
ומעתה באים לברר את מקורותיו
של כלל זה. "ומצות עשה
שהזמן גרמא נשים פטורות" מנלן
[מניין לנו]? גמר [למד] דבר זה בהיקש
מתפילין; מה תפילין נשים פטורות
- אף כל מצות עשה שהזמן
גרמא נשים פטורות. ומהיכן יודעים
שנשים פטורות מתפילין? - גמר
לה [למד אותה] מתלמוד תורה, מה
תלמוד תורה נשים פטורות - אף
תפילין נשים פטורות. שהרי נאמר
הדברים בתורה בסמיכות זה לזה.
ומקשים: ולמה לא נאמר להיפך,
ונקיש [ונשווה] תפילין למזוזה,
שאף היא נזכרת באותה פרשה, ובה
גם נשים חייבות ונחייב את הנשים
גם בתפילין! ומשיבים: תפילין
לתלמוד תורה איתקיש [נסמך,
השווה] בין בפרשה ראשונה בין
בפרשה שניה של קריאת שמע,
ואילו תפילין למזוזה בפרשה שניה
לא איתקיש [הוקשו]. ולפיכך עדיף
ההיקש מתלמוד תורה לתפילין.
ואורמים: אם כן ונקיש [ונשווה]
מזוזה לתלמוד תורה ונאמר שנשים
פטורות אף ממזוזה! ודוחים: לא
סלקא דעתך [ולא יעלה על דעתך]
לומר כן, דכתיב [שנאמר] במצות
מזוזה "למען ירבו ימיכם" (דברים
יא, כא) וכי גברי בעי חיי, נשי לא
בעי חיי [גברים צריכים חיים ואילו
נשים אינן צריכות חיים]! ומכאן
שהמזוזה היא מצוה לכל. ומקשים
עוד: והרי מצות ישיבה בסוכה. שמצות עשה שהזמן גרמא היא, דכתיב
[שנאמר] "בסוכות תשבו שבעת ימים" (ויקרא כג, מב) ומצוה זו חלה
רק בזמן מסוים בשנה, ובכל זאת טעמא [הטעם] דדוקא לפטור את
הנשים ממצוה זו. דכתיב רחמנא [שכתבה התורה] באותו ענין "כל האזרח
בישראל ישבו בסוכות" ולמדו מן הכתוב להוציא [למצט] את הנשים,
הא לאו הכי [הרי לוצא כן] היינו סבורים כי נשים חייבות משמע שלא
כל מצות עשה שהזמן גרמא נשים פטורות ממה! אמר אביי: לענין
סוכה איצטרך [הנצרך] קרא מיוחד זה לפטור נשים ממצות ישיבה
בסוכה, שאילמלא הוא סלקא דעתך אמינא [היה עולה על דעתך לומר]:
הואיל דכתיב [שנאמר] "בסוכות תשבו" היינו למדים שכלל ענין
"תשבו" כעין תדורו, שיישיבה זו בסוכה צריכה להיות כדרך שאדם
נמצא בדירתו. מה דירה דרים בה יחד איש ואשתו - אף סוכה יהי
חייבים בה איש ואשתו יחד. ורבא אמר:

עירובין
נשים פטורות מנלן? בשיטה תמה: הלא אפשר היה להעלות שאלה הפוכה, מנין
לנו נשים מחייבות במצות עשה? שהרי לכאורה רוב המצוות בתורה נאמרו בלשון
זכר ויתר על כן, להלן (ברך להא, ה) הוצרכו להביא ראיות שגם חייבות אף במצוות
לא תעשה. ומתוך כך שאלמו לנבי כמה מצוות עשה [מזה], שמהו (וכו')
שנשים חייבות בהן? היה צורך לשאול מנין לנו שהן פטורות ממצוות עשה אחרות.
ועוד מסביר: כי מעיקר הדברים אין קושיה, שהרי במתן תורה ניתנה התורה לגברים
ולנשים, וכמפורש בדרש "כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל" (שמות יט, א)
"תאמר לבית יעקב" - אלו הנשים. והאזהר בפניי שון באותו ענין בדרך דומה.
גמר מתפילין - ובתוס' חכמי אנגליה שאלו: מדוע למדים מתפילין, כאשר יש כמה קשים
בדבך, כאשר אפשר היה ללמוד יבמה מצוה מסוכה, למשל, ואו לא היו מתעוררות
בעיות אלה. ושאלה זו מקשה גם מהרי"ב, ובמתן שמשורת היתה בידם שלמדים
הלכה זו מתפילין, אלא שלא ידע היה מה היא בדיוק דרך ההוכחה. ועוד, שלהלן מוסבר
שהלימוד הוא משום שהוקשה לה (התורה) לתפילין, ומשום כך ראוי ללמוד ממצוה זו.
גברי בעי חיי וכו' בתוס' (ריה גברי) שאלו: ומדוע לא נאמר טענה זו גם לבני
תלמוד תורה, שגם בו נאמר "כי הוא חייד" (דברים ל, ב). וראה מה שתירצו שם
(אבל ראה בעצמות יוסף). יש שאמרו כי באמת אין מצוות תלמוד תורה נשללת
לגמרי מן הנשים, שהרי מכל מקום חייבות הן ללמוד את המצוות שהן חייבות בקיומן

(ירעבין) או לפי שאמרו חכמים שיש להן שותפות בתורה שלומדים הגברים בכך
שהן מסייעות בידם (מרומי שדה).
האזרח להוציא את הנשים העירו ראשונים? כי מסקנת הגמרא בסוכה אינה כן,
שלבסוף אין למדים מכתוב זה אלא הלכה למשה מסיני היא שהנשים פטורות. ונראה
שכאן הובא רק מקצתו של הדיון בנושא זה (תוס' סוף, תהרוא"ש. וראה בריטביא).

אורה ההלכה

בכל מערבין ומשתתפין וכו' בכל מיני מאכל מערבין עירובי תחומים ושיתופי
מבואות חוץ מן המים בפני עצמם והמלח בפני עצמו, וכן אין מערבין ומשתתפין
בכמהין ופטורות. (רמב"ם ספר הלכות עירובין פ"א ה"ח. שריע ארוח שפר, ה).
תפילין נשים פטורות. נשים פטורות ממצות תפילין. כמבואר בגמרא. (רמב"ם ספר
אהבה הלכות תפילין פ"ד ה"ג. שריע שם לז, א).
האזרח להוציא את הנשים נשים פטורות מן המצוה לשבת בסוכה. (רמב"ם ספר
ומניין הלכות סוכה פ"ו ה"א. שריע שם ט"ז, א).
תשבו כעין תדורו מצוות הישיבה בסוכה היא שיהא אוכל ולוהה דר בסוכה כל
שבעת ימי חג הסוכות בין ביום ובין בלילה כדרך שהוא דר בביתו בשאר ימות השנה.
(רמב"ם שם ה"ה. שריע שם תרל"ט, א).

והוא נקרא... וזהו...

מכאשר לפי און אומר... וזהו...

למחר הלילה ולמחר... וזהו...

עשרת ימים... וזהו...

וזהו... וזהו...

וזהו... וזהו...

וזהו... וזהו...

וזהו... וזהו...

וזהו... וזהו...

וזהו... וזהו...

וזהו... וזהו...

וזהו... וזהו...

וזהו... וזהו...

וזהו... וזהו...

וזהו... וזהו...

וזהו... וזהו...

וזהו... וזהו...

וזהו... וזהו...

וזהו... וזהו...

וזהו... וזהו...

וזהו... וזהו...

וזהו... וזהו...

וזהו... וזהו...

וזהו... וזהו...

וזהו... וזהו...

וזהו... וזהו...

וזהו... וזהו...

וזהו... וזהו...

